

УДК 342.951 : 351.82

Драпайло В. В., аспірантка кафедри
морського та митного права НУ «ОЮА»

Поняття та види зберігання товарів під митним контролем (правовий аспект)

У статті досліджуються поняття та види зберігання товарів під митним контролем. Розмежовуються тимчасове зберігання товарів під митним контролем, що здійснюється до поміщення товарів у митний режим та зберігання товарів під митним контролем, що здійснюється після поміщення їх у митний режим. Надається визначення зберігання товарів під митним контролем.

Ключові слова: зберігання, зберігання товарів, митний контроль, тимчасове зберігання, митний режим.

В статті досліджуються поняття та види хранения товаров под таможенным контролем. Разграничивается временное хранение товаров под таможенным контролем, которое осуществляется до помещения товаров под таможенный режим и хранение товаров под таможенным контролем, которое осуществляется после их помещения в таможенный режим. Приводится определение хранения товаров под таможенным контролем.

Ключевые слова: хранение, хранение товаров, таможенный контроль, временное хранение, таможенный режим.

The article deals with the notion and types of storing of goods under customs control. It's differentiated the temporary storing of goods under customs control, which is carried out before the goods were placed under the customs regime and the storing of goods under customs control, which is carried out after placing them in the customs regime. The definition of the storage of goods under customs control is defined in the article.

Keywords: storing, storing of goods, customs control, temporary storing, customs regime.

Актуальність дослідження. Нормами митного права регулюється численна кількість відносин, пов'язана з переміщенням товарів та транспортних засобів через митний кордон, а також перебування останніх під митним контролем. Окреме значення відіграють відносини зберігання товарів під митним контролем, адже належне регулювання цих відносин сприяє забезпеченню законності у митній справі, ефективності діяльності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, захисту економічних інтересів та внутрішнього ринку держави.

У цьому контексті актуальним виглядає дослідження поняття та видів зберігання товарів під митним контролем.

Аналіз стану дослідження. Окремі правові аспекти зберігання товарів під митним контролем досліджували такі дослідники як І.В. Безкоровайна, Д.А. Біленець, А.В. Мазур, Т.О. Коломоєць, Б.А. Кормич, В.К. Колпакова, М.Г. Шульга тощо. Але, як правило, дослідники зверталися до питань тимчасового зберігання в контексті загального аналізу митних процедур, митного контролю або ж господарської діяльності в сфері державної митної справи. Водночас, спеціалізовані дослідження поняття та правової природи зберігання товарів під митним контролем на теперішній час відсутні.

Метою статті є встановлення поняття та видів зберігання під митним контролем.

Виклад основного матеріалу. З метою визначення поняття «зберігання товарів під митним контролем» доцільно розглянути етимологічний зміст поняття «зберігання», а також встановити під яким значенням розуміється зберігання в окремих галузях права.

В.І. Даль у тлумачному словнику визначав слово «зберігання» як іменник від слова «зберігати» який визначав через слова «берегти, оберігати, ховати, утримувати у

цілісності, охороняти, тримати неушкодженим» [1, с. 580]. Подібним чином у глумачному словнику української мови слово «зберігати» означає: «1) оберігати, хоронити тримаючи цілим, не давати пропасти, зникнути; 2) тримати в певних умовах, оберігати від псування, руйнування» [2, с. 740].

У юриспруденції зберігання, передусім, досліджується представниками цивілістичної та господарсько-правової наук як специфічна послуга, що надається на підставі відповідного цивільного чи господарського договору [див. напр. 3; 4; 5]. Зокрема, С. П. Баркова зазначає, що «послуга зберігання може бути економічної категорією, та є її правовою категорією. Як економічна категорія, послуга зберігання виступає як господарська операція...ї характеризується як нематеріальна послуга...Як правова категорія, послугу зберігання є видом цивільно-правової або господарсько-правової діяльності» [6, с. 151].

Знаходимо використання терміну «зберігання» також у кримінальному праві як характеристика об'єктивної сторони окремих злочинів. Наприклад, ст. 182 КК передбачає кримінальну відповідальність за незаконне зберігання конфіденційної інформації про особу, ст. 198 КК — за зберігання майна, одержаного злочинним шляхом, ст. 263 КК — за зберігання вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу, ст. 301 — за зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів тощо [7]. У кримінально-правовій науці здійснюються дослідження окремих злочинів, об'єктивна сторона яких пов'язана із зберігання певних речей чи інших об'єктів [див. напр. 8; 9; 10].

У митному праві легальне визначення поняття зберігання товарів під митним контролем відсутнє.

Водночас, окремі вчені досліджували поняття тимчасового зберігання під митним контролем, що застосовується в МКУ, яке, як буде доведено далі, не є тотожним зберіганням товарів під митним контролем.

Наприклад, словник термінів адміністративного права України визначає поняття «тимчасове зберігання» як зберігання товарів під митним контролем, яке здійснюється в спеціально відокремлених та облаштованих приміщеннях, майданчиках, резервуарах чи інших місцях з моменту їх пред'явлення органу доходів і зборів України і до поміщення їх у відповідний митний режим [11, с. 429].

На думку О.В. Опалинського тимчасове зберігання можна розуміти у двох аспектах. У першому випадку тимчасове зберігання, виступає стадією митного оформлення, яка відбувається з моменту пред'явлення товарів та транспортних засобів комерційного призначення органу доходів і зборів та до поміщення їх у відповідний митний режим, за час якої вони перебувають під митним контролем. У другому випадку, тимчасове зберігання реалізується шляхом декларування режиму митного складу [12, с. 76].

В свою чергу, І.В. Безкоровайна розглядає тимчасове зберігання товарів, що знаходяться під митним контролем, як обов'язкову стадію митного оформлення, на відміну від декларування. На думку вказаної вченої, розміщення товарів на складах тимчасового зберігання є правом, а не обов'язком суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності, що переміщує їх через митний кордон [13, с. 205].

Враховуючи увагу науковців дослідженню поняття тимчасового зберігання товарів під митним контролем, слід співвіднести зазначене поняття із поняттям зберігання товарів під митним контролем. Видається, що це співвідношення повинно здійснюватись

залежно від розуміння поняття зберігання товарів під митним контролем, яке необхідно розглядати у широкому та вузькому значеннях.

У широкому значенні слід виходити з того, що у митному праві будь-яке зберігання має тимчасовий, строковий характер. На відміну від цивільного права, відповідно до положень якого зберігання може мати безстроковий характер та здійснюватись до пред'явлення поклажодавцем вимоги про повернення речі (ч. 2 ст. 938 ЦК) [14], строковість зберігання у митному праві урегульована імперативним шляхом, тобто в залежності від мети зберігання встановлюється конкретний строк, на який такі товари можуть бути поміщені.

Наприклад, строк зберігання товарів у митному режимі митного складу не може перевищувати 1095 днів від дня поміщення цих товарів у зазначений митний режим. (ч. 1 ст. 125 МКУ).

А що стосується товарів, що перебувають в митному режимі вільної митної зони можуть зберігатися на території такої вільної митної зони протягом усього часу функціонування відповідної вільної митної зони (ч. 1 ст. 133 МКУ).

Таким чином, у разі розуміння зберігання товарів під митним контролем у широкому значення таке зберігання в усіх випадках є тимчасовим.

У вузькому значенні тимчасовим зберіганням під митним контролем є лише таке зберігання, що має ознаки, визначені главою 29 МКУ. Стаття 201 вказаної глави має відповідну назву «Тимчасове зберігання під митним контролем». Згідно з ч.1 ст. 201 МКУ, товари з моменту пред'явлення їх органу доходів і зборів до поміщення їх у відповідний митний режим можуть перебувати на тимчасовому зберіганні під митним контролем.

Таким чином, однією з основних ознак тимчасового зберігання товарів під митним контролем відповідно до МКУ є здійснення такого зберігання до поміщення товарів у відповідний митний режим.

Подібним чином, тимчасове зберігання товарів під митним контролем розуміється у спеціальному додатку А розділі 2 «Про тимчасове зберігання» Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур 1973 р. (Україна приєдналась до вказаної конвенції відповідно до Закону від 5 жовтня 2006 року № 227-V): це зберігання товарів під митним контролем на об'єктах або в закритих чи відкритих приміщеннях, встановлених митною службою (далі — «тимчасові склади») до пред'явлення декларації на товари [15], тобто до поміщення їх в у митний режим.

Відповідають наведеному розумінню тимчасового зберігання товарів під митним контролем й положення нового Митного кодексу Європейського Союзу, затвердженого регламентом Європейського Парламенту і Ради ЄС № 952/2013/ЄС від 9 жовтня 2013 р. Відповідно до ст. 5 вказаного акту «тимчасове зберігання означає ситуацію, коли товари не з ЄС тимчасово зберігаються під митним контролем на строк до надання їх митниці та розміщення їх у митну процедуру або до реекспорту». В свою чергу, у термінології Митного кодексу ЄС поняття «митний режим» не застосовується, тоді як у значній мірі схожим на нього є поняття «митної процедури» (про що зазначають й у науці [див. 16]), під якою відповідно до ст.5 Митного кодексу ЄС розуміється випуск у вільний обіг (аналогічно імпорту в МКУ), експорт, а також спеціальні процедури [17]. Як справедливо зазначає Б.А. Кормич, аналогічне співвідношення митної процедури та митного режиму застосовується й у міжнародному митному праві, зокрема, «слідє із змісту Міжнародної конвенції про спрощення та

гармонізацію митних процедур, яка навіть у назві екземплярів англійською та французькою мовами використовує відповідно терміни «procedure» та «regime» в якості синонімів» [18, с. 88].

Таким чином, за змістом положень Митного кодексу ЄС тимчасове зберігання товарів під митним контролем подібне до тимчасового зберігання під митним контролем, відповідно до положень МКУ, що здійснюється до поміщення товарів у митний режим.

В свою чергу, товари можуть зберігатись під митним контролем й після поміщення їх у відповідний митний режим. Наприклад, митний режим митного складу передбачає зберігання товарів, що також знаходяться під митним контролем (ч. 1 ст. 121 МКУ), а відповідно до ч. 2 ст. 130 МКУ товари, поміщені в митний режим вільної митної зони, протягом усього строку перебування у цьому режимі перебувають під митним контролем. Митний режим безмитної торгівлі також передбачає, що товари, поміщені в митний режим безмитної торгівлі, протягом всього строку перебування у цьому режимі знаходяться під митним контролем (ч. 2 ст. 142 МКУ). Варто також зазначити, що й митний режим переробки на митній території передбачає, що товари, поміщені в даний митний режим, а також продукти їх переробки протягом всього строку перебування в цьому режимі знаходяться під митним контролем. В свою чергу перебування таких товарів може передбачати й зберігання товарів, що підлягають переробці на митній території України. На підтвердження існування відносин зберігання товарів під митним контролем при поміщенні їх в режим переробки на митній території слід зауважити, що відповідно до п. 3 ч. 8 ст. 149 МКУ рішення про відмову у видачі дозволу на переробку товарів на митній території України приймається, якщо органом доходів і зборів встановлено відсутність належного технологічного обладнання, приміщень, умов для обліку і зберігання товарів, що ввозяться з метою переробки.

Таким чином, зберігання товарів під митним контролем після поміщення їх у митний режим за вузького розуміння не є тимчасовим зберіганням товарів під митним контролем.

Враховуючи вищевикладене, не можна погодитись із тезою О.В. Опалинського, що тимчасове зберігання реалізується шляхом декларування режиму митного складу [12, с. 76]. Дійсно, відповідно до ч. 4 ст. 201 МКУ на тимчасове зберігання під митним контролем можуть розміщуватися товари на митних складах або на складах органів доходів і зборів. А згідно з п. 3 ч. 1 ст. 426 МКУ на митному складі можуть бути розміщені товари, призначені для тимчасового зберігання під митним контролем. Однак, не можна плутати розміщення товару на митному складі з метою тимчасового зберігання (на умовах, встановлених МКУ для складів тимчасового зберігання) із поміщенням товарів у митний режим митного складу. Товари, які тимчасово розміщуються на митному складі, не декларуються у митний режим, вони розміщуються на певний строк, встановлений для тимчасового зберігання, який за загальним правилом складає 90 днів, перебувають під митним контролем, а правовий режим зберігання таких товарів буде відрізнятися від режиму зберігання у випадку поміщення товарів у митний режим митного складу.

За можливості розглядати зберігання товарів під митним контролем у вузькому та широкому значеннях, видається, що у контексті митного законодавства України, наведене поняття повинно охоплювати як тимчасове зберігання товарів під митним контролем (глава 29 МКУ), так і інші види зберігання товарів під митним контролем, правове регулювання яких буде розглянуте далі.

Таким чином, зберігання товарів під митним контролем за критерієм поміщення таких товарів у митний режим можна класифікувати на: 1) тимчасове зберігання товарів під митним контролем, що здійснюється до поміщення товарів у митний режим; 2) зберігання товарів під митним контролем після поміщення їх у митний режим.

До зберігання товарів під митним контролем після поміщення їх у митний режим необхідно відносити: 1) зберігання товарів у митному режимі митного складу (глава 20 МКУ); 2) зберігання товарів у митному режимі вільної митної зони (глава 31 МКУ); 3) зберігання товарів у митному режимі безмитної торгівлі (глава 22 МКУ); 4) зберігання товарів у митному режимі переробки на митній території (глава 23 МКУ). 5) зберігання товарів, поміщених у режим знищення або руйнування (глава 25 МКУ).

У випадках, встановлених МКУ, передбачено зберігання товарів, як до поміщення в митний режим, так і після поміщення їх у митний режим, на складах органів доходів і зборів, що зумовлено спеціальним правовим регулюванням (глави 37, 38 МКУ).

Правильна кваліфікація виду зберігання під митним контролем має важливе практичне значення у контексті своєчасності та законності сплати митних платежів. Наприклад, відповідно до ч.2 ст. 297 МКУ «у разі розміщення товарів на тимчасове зберігання митні платежі мають бути сплачені не пізніше дня закінчення строку тимчасового зберігання. Якщо до закінчення строку тимчасового зберігання ці товари поміщуються у митний режим, який передбачає сплату митних платежів, митні платежі мають бути сплачені не пізніше випуску товарів відповідно до цього режиму» [19]. Зі змісту вказаної статті можна дійти до висновку про диференціацію строків сплати митних платежів залежно від того чи знаходяться товари на тимчасовому зберіганні до поміщення їх у митний режим чи зберігаються після поміщення у відповідний митний режим.

Висновки. Враховуючи проведене у статті дослідження, слід спробувати надати визначення зберігання товарів під митним контролем, під яким слід розуміти утримання товарів під митним контролем в спеціально відокремлених та облаштованих приміщеннях, ділянках чи інших місцях, що здійснюється до поміщення товарів у митний режим або після поміщення таких товарів в окремі митні режимі.

Окрему наукову цінність може представляти дослідження митних правовідносин щодо зберігання товарів під митним контролем, що може бути здійснено в інших дослідженнях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка / В.И. Даль. — Санкт-Петербург-Москва : Издание книгопродавца-типографа М.О. Вольфа, 1882. — Т. 4. — 704 с.
2. Новый тлумачний словник української мови : у 3-х т., 42000 слів. / Укладачі В.В. Яременко, О.М. Сліпушко. — К. : Аконті, 2004. — 2-е вид., виправл. — Т. 1 : А-К. — 926 с.
3. Паракуда І.В. Господарський договір складського зберігання / І.В. Паракуда // Вісник господарського судочинства. — 2015. — № 1. — С. 181-194.
4. Демчук А.М. Договір як підстава виникнення відносин зберігання на товарному складі / А.М. Демчук // Адвокат : Загальнодерж. період. вид. — 2013. — № 9. — С. 28-31.
5. Кужко С.Ю. Договір зберігання вантажу у морських портах України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / С.Ю. Кужко. — К., 2015. — 20 с.
6. Баркова С.П. Правові та економічні характеристики послуги зберігання / С.П. Баркова // Південноукраїнський правничий часопис : Щоквартал. наук. журн. — 2012. — № 3 — С. 149-151.
7. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25. — Ст. 131.

8. Боровинський С.Б. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів як ознака об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 264 КК України / С.Б. Боровинський // Право і суспільство. — 2012. — № 6. — С. 188-191.
9. Сорока Л.В. Особливості об'єктивної сторони незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту / Л.В. Сорока // Південноукраїнський правничий часопис : Щоквартал. наук. журн. — 2009. — № 1. — С. 196-199.
10. Марко С.І. Кримінально-правова характеристика виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збуту підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / С.І. Марко; Львів. держ. ун-т внутрішніх справ. Л., 2009. — 20 с.
11. Адміністративне право України: словник термінів / за заг. ред. Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова: Держ. вищ. навч. закл. «Запоріж. нац. ун-т». — К.: Ін Юре, 2014. — 520 с.
12. Опалинський О.В. Юридична відповідальність за порушення норм щодо тимчасового зберігання товарів під митним контролем / О.В. Опалинський // Юридична освіта та юридична наука в Україні: витоки, сучасність, перспективи: Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 16-17 жовтня 2014 р.). — Запоріжжя : ЗНУ, 2014. — С. 75-78.
13. Безкоровайна І.В. Тимчасове зберігання товарів під митним контролем / І.В. Безкоровайна // Актуальні проблеми держави і права. — 2005. — Вип. 26. — С. 202-206.
14. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40. — Ст. 356.
15. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18 травня 1973 р. (у редакції на 26 червня 1999 р.) // Офіційний вісник України. — 2011. — № 18. — Ст. 727.
16. Патафєєва К.В. Митні режими в міжнародному митному праві [Електронний ресурс] / К.В. Патафєєва // Порівняльно-аналітичне право: електронне наукове фахове видання. — 2013. — №4. — С. 321-323. — Режим доступу: <http://www.pap.in.ua/4/11/Patafyeyeva%20K.V..pdf>
17. Regulation (EU) No 952/2013 of the European Parliament and of the Council of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code [Electronic resource] // EUR-lex. — Mode of access: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013R0952>
18. Кормич Б.А. Митні режими як інститут митного права / Б. А. Кормич // Митна справа. — 2013. — № 6. — С. 86-92.
19. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року // Офіційний вісник України. — 2012 р. — № 32. — Ст. 1175.